

покоління (без зменшення населення) цей показник хоча б має становити двадцять дві – двадцять три дитини на десять жінок.

За інформацією директора клініки репродуктивної медицини «Надія» В. Зубіна: зросла кількість ускладнень вагітності, хромосомних аномалій (вади несумісні з життям), «атак» на фізичне і психічне здоров'я українців.

Вихід з цієї ситуації: повернення тих українців, які виїхали з держави під час війни, збільшення народжуваності в Україні (через прийняття відповідних реальних державних програм їх фінансової підтримки), з одночасним проведенням жорсткої політики в Україні щодо недопущення мігрантів з Азії та Африки.

5. *Україна в системі Європейської безпеки.* Україна є ключовим гарантом безпеки в Європі перетворившись на форпост євроатлантичної безпеки. Основна мета – інтеграція в НАТО і ЄС, зміцнення обороноздатності для стримування російської агресії, а також участь у розробці нових механізмів колективної безпеки.

Крім величезної користі для безпеки України, НАТО отримає від прийняття України у свої повноправні члени величезне військове, стратегічне, матеріально – ресурсне підсилення, оскільки до країн Північноатлантичного союзу увіллється добре навчена українська армія з величезним бойовим досвідом.

Вбачається, що США поступова згортатимуть свою присутність у Європі. Відтак, не виключено, що крім НАТО у Європі можуть бути утворені й інші військові союзи (у яких Україна матиме визначну роль) за участю Великобританії (відповідальна за міжнародну політику об'єднаної Європи), Німеччини і Франції («військовий економічний кулак»), Польщі (військова логістика і сухопутна армія), України, Литви, Латвії, Естонії (основний форпост стримування москалів), Фінляндії, Швеції, Норвегії (фінансова і енергетична база, військові інновації).

Джерела та література

1. Joint Chiefs of Staff. (1998). *Joint Doctrine for Information Operations*. Washington, DC.
2. Regulation (EU) 2022/868 of the European Parliament and of the Council on European data governance (Data Governance Act).

УДК 364.444:355.48(477)

Лещук Г., канд. пед. наук, доц.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

Лещук Р., канд. техн. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

Анотація. У статті досліджена трансформація соціальної політики України як стратегічне реагування на довгострокові наслідки війни. На основі аналітичних документів обґрунтований перехід від патерналістської моделі соціальної політики до стратегії сек'юритизації, де соціальна сфера стає складовою національної безпеки. Висвітлена зміна парадигми захисту населення через впровадження сервісних підходів, децентралізацію послуг та розвиток системи ментального здоров'я. Особливу увагу приділено цифровізації як фундаменту нової моделі соціальної політики, що забезпечує адресність допомоги в умовах депопуляції та руйнації інфраструктури. Виснувано, що побудова якісно нової моделі соціального захисту, інтегрованої у глобальні політичні механізми та стандарти ЄС, є необхідною умовою для забезпечення резильєнтності суспільства та повоєнного відновлення України.

Ключові слова: соціальна політика, трансформація, війна, довгострокові наслідки війни.

Leshchuk H., Ph.D. (Ped.), Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

Leshchuk R., Ph.D. (Eng.), Assoc. Prof.

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

TRANSFORMATION OF UKRAINE'S SOCIAL POLICY IN THE CONTEXT OF OVERCOMING THE LONG-TERM CONSEQUENCES OF WAR

***Abstract.** The article explores the transformation of Ukraine's social policy as a strategic response to the long-term challenges of war. Based on analytical frameworks, it justifies the shift from a paternalistic model to a securitization strategy, where the social sphere becomes an integral component of national security. The study highlights the paradigm shift in human capital protection through service-oriented approaches, decentralization, and the development of a mental health system. Particular attention is paid to digitalization as the foundation of a new social policy model that ensures targeted assistance amidst depopulation and infrastructure destruction. It is argued that building a qualitatively new social protection model, integrated into global political mechanisms and EU standards, is essential for ensuring societal resilience and Ukraine's post-war recovery.*

***Keywords:** social policy, transformation, war, long-term consequences of the war.*

Війна в Україні є не просто локальним конфліктом. Її наслідки у вигляді масової стихійної міграції, руйнації логістичних мереж та фінансової нестабільності давно вийшли на глобальний рівень. Світова спільнота та Україна зокрема, постали перед викликами, справжні масштаби яких, у психологічній, демографічній та соціальній площинах, лише починають увиразнюватися [1]. Вже сьогодні можемо говорити про демографічну кризу, зумовлену зростанням смертності та зниженням народжуваності, навантаження на бюджет у зв'язку зі зростанням кількості категорій населення, які потребують соціальних виплат (внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю, в тому числі, військовослужбовці та ветерани, особи з ПТСР та інші) та знищенням соціальної інфраструктури.

В аналітичній записці «Концепція сек'юритизації державної політики та суспільства» Центру Разумкова йдеться про перегляд пріоритетів державної політики в умовах військової агресії. Аналіз цього документу дозволяє виділити низку тез, що є визначальними для трансформації соціальної сфери України. Ключовою ідеєю є переосмислення соціальної політики не лише як гуманітарного напрямку, а як невід'ємного складника національної безпеки, де стійкість суспільства стає головним бар'єром проти зовнішніх загроз. Сек'юритизація соціальної сфери передбачає перехід від пасивного надання пільг до активного захисту населення, що є базовим ресурсом держави в умовах тривалого військового конфлікту. Особлива увага приділяється подоланню соціальної вразливості як фактора, що може бути використаний агресором для дестабілізації внутрішньої ситуації, тому трансформація соціальної політики має бути спрямована на усунення нерівності та відновлення довіри між громадянином і державними інституціями. Важливою тезою є необхідність стратегічного планування, яке враховує післявоєнне відновлення, де соціальні стандарти мають бути синхронізовані з вимогами євроінтеграції як гарантії довгострокової стабільності. Також документ наголошує на важливості координації цивільних та військових ресурсів, зокрема у сфері реабілітації та інтеграції ветеранів, що визначається як пріоритет вищого рівня для збереження соціальної згуртованості. У контексті глобальних викликів, трансформація соціальної політики України розглядається як створення моделі «держави-фортеці», де соціальна захищеність кожного громадянина безпосередньо конвертується в оборонну міцність усієї країни. Зрештою, сек'юритизація вимагає інноваційних підходів до управління ресурсами [2].

Опираючись на аналітичну доповідь Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) виокремимо ключові моменти, що безпосередньо стосуються трансформації соціальної політики в контексті подолання довгострокових наслідків війни [3].

Першочерговою є зміна самої парадигми соціального захисту – від патерналістської моделі прямого субсидування держава має перейти до сервісної моделі, де головним акцентом є розвиток людського капіталу та забезпечення стійкості (резильєнтності) громад. Війна спричинила безпрецедентну деформацію соціальної структури, сформувавши великі групи населення з особливими потребами (ветерани, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та діти війни), що вимагає розробки диференційованих механізмів підтримки замість уніфікованих виплат. Важливим аспектом трансформації соціальної політики є також децентралізація соціальних послуг, де територіальна громада стає базовим рівнем реалізації політики, який дозволяє швидше адаптуватися до потреб конкретної людини. Крім того, довгострокова стратегія має враховувати критичну демографічну ситуацію, наслідками якої є депопуляція та старіння нації, через що соціальна політика повинна інтегруватися з політикою повернення мігрантів та стимулювання народжуваності.

Цифровізація сфери соціальних послуг, найзначимішими здобутками якої є платформа «Дія» та цифрові реєстри, є сьогодні не лише технічним інструментом, а фундаментом для прозорості та адресності системи соціальної допомоги, що мінімізує корупційні ризики та бюрократичне навантаження. Цифровізація в Україні під час війни стала не просто технічним оновленням, а фундаментальним переломом у філософії соціальної політики. «Дія» змінила соціальну політику, зробивши державу «невидимим сервісом». В контексті подолання наслідків війни її роль є винятково важливою через дистанційність та комплексність підходу. Так, можливість оформити статус ВПО та соціальні виплати без відвідування ЦНАПів є життєво важливою для людей у зонах бойових дій або маломобільних груп. Інтеграція з державними реєстрами дозволяє системі миттєво підтверджувати дані, що виключає людський фактор і корупційні ризики, а запровадження послуг типу «Малютко» або соціальних виплат для сімей з дітьми онлайн дозволяє державі підтримувати демографічну ситуацію у найважчі часи [4].

Платформа «Допомога» є унікальним інструментом, який розширив межі класичної соціальної політики, залучивши в неї приватний сектор та міжнародних донорів. Платформа об'єднує державні виплати, волонтерську допомогу та міжнародну підтримку від ООН, ЮНІСЕФ та інших інституцій. Механізми «Допомоги» дозволяють благодійнику з будь-якої точки світу оплатити чек на продукти або ліки для конкретної сім'ї в Україні, що забезпечує пряму адресність та глобалізує допомогу [5].

Найважливішим інструментом для подолання довгострокових наслідків війни, на нашу думку, є Реєстр пошкодженого та знищеного майна (РПЗМ), оскільки без житла неможлива соціальна стабільність і повернення мігрантів. Реєстр створює юридичне підґрунтя для виплати компенсацій громадянам (програма «Відновлення»). Кожен об'єкт має цифровий слід, що дозволяє міжнародним партнерам бачити, куди йдуть кошти, що забезпечує прозорість і є ключовим елементом соціальної справедливості. Дані Реєстру дозволяють державі аналізувати, які регіони потребують нових дитячих садочків, лікарень та соціальних центрів, виходячи з реального стану житлового фонду [6].

Можемо стверджувати, що ці платформи – це не просто сайти, а втілення моделі нової соціальної політики, яка є наслідком переходу до Data-driven policy (політики, що базується на даних). Політика, що базується на даних використовує аналітику даних, штучний інтелект та доказову базу для формування державних рішень, прагнучи до проактивного, а не реактивного управління. Вона дозволяє оптимізувати розподіл ресурсів, впроваджувати адресні заходи та підвищувати ефективність шляхом перетворення величезних масивів даних на дієві стратегічні рішення. Такий підхід посилює прозорість, підзвітність та здатність вирішувати складні суспільні проблеми, такі як бідність або зміна клімату [7]. Тепер держава не просто припускає, кому потрібна допомога, а бачить ситуацію в режимі реального часу, що дозволяє раціонально розподіляти обмежені ресурси в умовах війни.

І нарешті, ключовим викликом для соціальної політики України є подолання психологічної травматизації суспільства, що потребує створення розгалуженої системи ментального здоров'я як невід'ємної компоненти загальнодержавної соціальної політики.

Очевидно, що подолання віддалених наслідків війни вимагає не просто ситуативних рішень, а фундаментальної перебудови соціальної політики України. Це передбачає перехід від стратегії виживання до стратегії гнучкої стійкості, котра має базуватися на спільних діях світових держав та перегляді національних пріоритетів соціального захисту населення. Реформування соціальної сфери при цьому має стати ключовим інструментом її адаптації до можливих нових загроз.

Ефективна відповідь на усі зазначені вище виклики можлива лише за умови інтеграції української системи соціальної політики у глобальні політичні механізми, що дозволить не просто нівелювати наслідки кризи, а й вибудувати якісно нову модель захисту насамперед людського капіталу в повоєнний період. Узгодженість усіх внутрішніх реформ із міжнародними стандартами соціального захисту ЄС є обов'язковою умовою для залучення зовнішніх інвестицій у відновлення України.

Джерела та література

1. Лещук Г., Лещук М. Війна в Україні та її наслідки для світової спільноти. *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки* : збірник тез III Міжнародної наукової конференції (20-21 квітня 2023 р.). Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. С. 74–76.

2. Сек'юритизація державної політики та суспільства в Україні. Центр Разумкова. Київ, 2025. 80 с.

3. Суспільство, трансформоване війною: аналіт. доп. / Потапенко В., Павленко І., Тищенко Ю. та ін. К.: НІСД, 2025. 79 с.

4. Що таке «Допомога» і як проєкт може допомогти переселенцям. URL: <https://bf.diiia.gov.ua/articles/shcho-take-proiekt-iedopomoha>

5. В Україні презентували Реєстр пошкодженого та знищеного майна. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/v-ukraini-prezentuvali-reestr-poshkodzhеного-ta-znishchenого-maуna>(дата звернення: 21.03.2026).

6. Turn data into policy. URL: <https://www.datatopolicy.org/navigator/turn-data-into-policy> (дата звернення: 21.03.2026).

УДК 159,98 (075,8) 316,48 (075)

Сівчук П., ст. викладач

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВІЙСЬКОВИЙ КОНФЛІКТ ЯК ФАКТОР КРИЗИ СОЦІАЛЬНОГО ПОРЯДКУ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА

Анотація. В статті проаналізовано вплив сучасних військових конфліктів на дестабілізацію не тільки глобальної ситуації у світі але і національних суспільств і держав. Розглянуто основні наслідки впливу військових конфліктів на соціально-психологічні проблеми сучасного суспільства. Узагальнено основні фактори турбулентності суспільства.

Ключові слова: конфлікт, турбулентність, глобалізм, насильство, нестабільність, легітимізм, соціальний порядок

Sivchuk P., Sr. Lecturer

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

MILITARY CONFLICT AS A FACTOR OF THE CRISIS OF SOCIAL ORDER: THE SOCIO - PSYCHOLOGICAL COMPONENT

Abstract. The article analyzes the impact of modern military conflicts on the destabilization of not only the global situation in the world but also national societies and states. The main consequences of the impact of military conflicts on the socio-psychological problems of modern society are considered. The main factors of societal turbulence are summarized.

Keywords: conflict, turbulence, globalism, violence, instability, legitimacy, social order.